

ISSN 2149-9845

E-ISSN 2636-7807

TÜRKİYE
DİN EĞİTİMİ
ARAŞTIRMALARI
DERGİSİ

TURKISH JOURNAL OF RELIGIOUS EDUCATION STUDIES (TJRES)

مجلة بحوث التربية الدينية التركية

Sayı/Number 5

İzmir - 2018

TÜRKİYE DİN EĞİTİMİ ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

Turkish Journal of Religious Education Studies

Türkiye Din Eğitimi Araştırmaları altı ayda bir yayımlanan uluslararası ve hakemli bir dergidir.

Turkish Journal of Religious Education Studies is an international, peer reviewed and biannual journal.

Sayı/Number 5 • Haziran/June 2018 • ISSN 2149-9845 • E-ISSN 2636-7807

İmtiyaz Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü / Owner and Chief Executive Officer

Mehmet BAHÇEKAPILI

Baş Editör / Editor in-Chief

Mustafa USTA

Sayı Editörü / Editor

Mehmet BAHÇEKAPILI

Editörler / Editors

Siebren MIEDEMA (VU University Amsterdam)	Christopher G. ELLISON (The University of Texas at San Antonio)
Cemal TOSUN (Ankara Üniversitesi)	Recai DOĞAN (Ankara Üniversitesi)
Muhittin OKUMUŞLAR (Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi)	Zeki Salih ZENGİN (Yıldırım Beyazıt Üniversitesi)
Nurullah ALTAŞ (Atatürk Üniversitesi)	Michael NIELSEN (Georgia Southern University)
Ahmet KOÇ (Marmara Üniversitesi)	Friedrich SCHWEITZER (Eberhard Karls Universität Tübingen)
Mehmet BAHÇEKAPILI (İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi)	Süleyman AKYÜREK (Erciyes Üniversitesi)
Safnaz ASRİ (İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi)	Mohammed DERRADJ (University of Algeria II)
Ednan ASLAN (Universität Wien)	Kenan SEVİNÇ (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi)
Zuhal AĞILKAYA ŞAHİN (İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi)	Murat Şimşek (Necmettin Erbakan Üniversitesi)

Kitap Değerlendirme Editörleri / Book Review Editors

Hakkı KARASHAHİN (İzmir Katip Çelebi Üniversitesi)	Ahmet GEDİK (İzmir Katip Çelebi Üniversitesi) -
Ahmet Ali ÇANAĞCI (İzmir Katip Çelebi Üniversitesi)	

Yayın Kurulu / Editorial Board*

Zuhal AĞILKAYA ŞAHİN, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi (TURKEY)	Ayman AGBARIA, University of Haifa (ISRAEL)
Muhsin AKBAŞ, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi (TURKEY)	Süleyman AKYÜREK, Erciyes Üniversitesi (TURKEY)
Ednan ASLAN, Universität Wien (AUSTRIA)	Safnaz ASRİ, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi (TURKEY)
Nedim BAHÇEKAPILI, Islamitische Universiteit Europa (HOLLAND)	Mehmet BAHÇEKAPILI, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi (TURKEY)
İrfan BAŞKURT, İstanbul Üniversitesi (TURKEY)	Bayraktar BAYRAKLI, Marmara Üniversitesi (TURKEY)
Bezza BİLGİN, Ankara Üniversitesi (TURKEY)	Ahmet Ali ÇANAĞCI, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi (TURKEY)
Mohammed DERRADJ, University of Algeria II (ALGERIA)	Abdurrahman DODURGALI, Marmara Üniversitesi (TURKEY)
Recai DOĞAN – Ankara Üniversitesi (TURKEY)	Christopher G. ELLISON, The University of Texas at San Antonio (USA)
Ahmet GEDİK, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi (TURKEY)	Recep Emin GÜL, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi (TURKEY)
Hülya HACISMAİLOĞLU, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi (TURKEY)	Michael NIELSEN, Georgia Southern University (USA)
Hakkı KARASHAHİN, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi (TURKEY)	Recep KAYMAKCAN, Sakarya Üniversitesi (TURKEY)
Ahmet KOÇ, Marmara Üniversitesi (TURKEY)	Mustafa KÖYLÜ, Ondokuz Mayıs Üniversitesi (TURKEY)
Muhittin OKUMUŞLAR, Necmettin Erbakan Üniversitesi (TURKEY)	Siebren MIEDEMA, VU University Amsterdam (HOLLAND)
Friedrich SCHWEITZER, Eberhard Karls University (GERMANY)	Halil İbrahim ŞENAVCU, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi (TURKEY)
Bülent UÇAR, Universität Osnabrück (GERMANY)	Mustafa USTA, Marmara Üniversitesi (TURKEY)
Prof. Dr. Edmunt WEBER, Universität Frankfurt am Main (GERMANY)	Samet YAĞCI (İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi (TURKEY))

*Soyadına göre alfabetik sırada / In alphabetical order by surname

Kapak Tasarımı / Cover Design

Furkan Selçuk Ertargin

Tasarım / Graphic Design

Mehmet BAHÇEKAPILI - Safnaz ASRİ

Baskı / Printed By - Baskı Tarihi / Printed Date

Limit Ofset – 15.06.2018

Yer alınan indeksler / indexed and abstracted by

Proquest, Directory of Research Journals Indexing, Academic Resource Index (ResearchBib), Bielefeld Academic Search Engine, Eurasian Scientific Journal Index, OPENAIRE, JournalTOCS, Ideallonline.

İÇİNDEKİLER/TABLE OF CONTENTS

MAKALELER/ARTICLES

Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretiminde Öğretim Programı Ders Kitabı Uyumu
Adaptation of Curriculum-Textbook in Religious Culture and Moral Knowledge Instruction in
Secondary Education
SAFİNAZ ASRİ / 9-50

Türkiye’de Cami Görevlilerinin Yetiştirilmesi ve İstihdamı (1924-2014)
The Training and Employment of Mosque Officials in Turkey (1924 and 2014)
İBRAHİM ARAS / 51-72

İslam Hukuku Açısından Kürtaj
Abortion in Terms of Islamic Law
MEHMET DİRİK / 73-96

Önde Gelen Bir Nahiv Âlimi Olarak İbn Hişâm ve el-Câmi’u’s-Sağîr Adlı Eseri
A Leading Nahw Scholar Ibn Hisham and His Work “el-Cami’u’s-Sagir”
YUSUF SELLER / 97-117

Zacharias Frankel ve Solomon Schechter’in Entelektüel Kişilikleri ve Muhafazakar Yahudiliğe
Etkileri
Zacharias Frankel and Solomon Schechter’s Intellectual Personalities and Their Effects on
Conservative Judaism
İSMAİL BAŞARAN / 119-128

KİTAP DEĞERLENDİRMELERİ/ BOOK REVIEWS

Aydın, M. Ş. (2017). *Din eğitimi bilimi. Kayseri: Kimlik*
CEMİL OSMANOĞLU / 129-132

Vurgun A. (2017). *II. Abdülhamid Dönemi İlköğretimde Ahlak Eğitimi, İstanbul: Yeditepe.*
SAMET YAĞCI / 132-135

Akyürek, S.(2016). *Din Öğretimi –Model Strateji Yöntem ve Teknikler. Ankara: Nobel.*
DUDU TÜRK / 136-137

Günay, Ü. (2000). *Din sosyolojisi. Ankara: İnsan*
SEVGİ SAVCI BAHÇEKAPILI / 138-140

Günay, Ü. (2000). *Din sosyolojisi*. Ankara: İnsan, 608s.

Sevgi SAVCI BAHÇEKAPILI*

E-Mail: sevgi.savci.bahcekapili@ikc.edu.tr

Kitap önsöz, giriş ve toplam 3 bölümüyle birlikte toplam 608 sayfadır. Ekim 1998 yılında İnsan yayınları tarafından yayımlanmıştır. Kitap din sosyolojisi alanında boşluğu dolduran en kapsamlı nadir çalışmalardan biridir. Kitabın kapak tasarımı Yunus Karaaslan tarafından yapılmıştır. Kapak tasarımında çeşitli dini grupların mabet ve din adamları, eserin içeriğini yansıtabilecek şekilde resmedilmiştir.

Ana hatlarıyla kitabın, din sosyolojisinin konularını, problemlerini, yöntemlerini, tekniklerini, kavramsal ve kuramsal yaklaşımlarını kapsamlı bir şekilde ele almayı amaçladığı görülmektedir. Yazara göre çağımızda, din ve toplum ilişkileri açısından ortaya çıkan evrensel boyutlardaki sarsıntılar, hemen hemen bütün dünyada din olaylarının bilimsel bir şekilde sosyolojik incelemesine duyulan ilgiye kayda değer bir artış göstermesine yol açmıştır. Türkiye’de toplumumuzun karşı karşıya bulunduğu çok hızlı ve köklü toplumsal değişikliklere paralel olarak, toplumun geleneksel din anlayışları, dini yaşantıları, tutum ve davranışlarda kendini göstermekte; bunların sağlıklı teşhis ve çözümlere kavuşturulma ihtiyacı, bu konulara modern bilimsel yaklaşımlardan hareketle gerçekleştirilecek olan sosyolojik çözümlenmeleri acil bir şekilde gerekli kılmaktadır

“Giriş” bölümünde “din sosyolojisinin temel mesnetleri” başlığı altında din sosyolojisinin temel mesnetleri, konusu ve metodu hakkında genel bilgiler ve tanımlara yer verilmiştir. “Sosyoloji”, “toplum”, “toplumsal yapı” “sosyal olay”, “toplumsal olgu”, “sosyal grup”, “sosyal fonksiyon”, “sosyal ilişkiler”, “sosyal kurum”, “sosyal norm”, “değerler”, “örf, adet, gelenek ve görenekler”, “kültür”, “sosyal sistem”, “cemaat” “cemiyet”, “sosyal değişme” ve “sosyal hareket” vb gibi sosyoloji ve din sosyolojisinin temel kavramlarının tanımları yapılmıştır. Giriş bölümünün sonunda sosyolojinin diğer sosyal bilimlerle olan ilişkisine kısaca değinilmiş ve gerçekte sosyolojinin disiplinlerarası bir bilim olduğu vurgulanmıştır. Kitabın giriş kısmı bitirildiğinde sosyolojinin genel konuları tamamlanmış olup, din sosyolojisi alanına geçilmiştir.

* Yüksek Lisans Öğrencisi, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü.

Birinci bölüm, din sosyolojisine hazırlık bilgileri vermeyi amaçlamaktadır. Din sosyolojisinin bilimler tasnifindeki yeri ve konu alanının açıklanmasıyla bölüme başlanmıştır. Din sosyolojisi ile ilahiyat ve toplum bilimleri arasındaki ilişkiye değinilmiştir. Bu bölümde Din sosyolojisinin metot ve tarihe konuları da detaylı bir şekilde ele alınmıştır.

İkinci bölüm, din sosyolojisinin konu ve problemlerini sistematik din sosyolojisi arayışı içinde ele almaktadır. Bölüme din kelimesinin mahiyetinin açıklanmasıyla başlanmış, kavramın etimolojik ve semantik anlamlarına ve aynı zamanda farklı dillerde yapılan tanımlamalara yer verilmiştir. Bu kapsamda “sistematik din sosyolojisi, sosyolojik bakımdan din, din ve toplum” gibi konular ele alınmıştır.

“Din ve toplum” bölümünde en önemli hususlardan biri olan “dinin her şeyden önce ferdin işi mi yoksa toplumun işi mi” olduğu sorusuna cevap aranmıştır. Batıda özellikle 18. ve 19. yüzyıllarda Protestan ilahiyatçılar ile filozofların dini subjektivizmin etkisiyle, dini ferdi bir olaymış gibi ele almaları gerekçeleriyle birlikte sunulmuştur. 20. yüzyılın sonları ile 21.yüzyılın başlarından itibaren de din sosyolojisinin mücehhez bir alan olarak kendini kabul ettirmesi ve ortaya koyduğu başarılı çalışmalarla, dinin toplumsal ve objektif boyutuna vurgu yaptığı belirtilmiştir. Yazar bölümü subjektif ve objektif olarak din konularının tanımlarına yer vererek bitirmiştir.

“İkinci bölümün” son konusu olan “dini hareketlerin sosyolojisi” başlığı altında da önce “sosyal hareket ve dini hareket” kavramlarının tanımları üzerinde durmuştur. Bu kavramlardan da “yeni dini hareketler” ile “dini kurtuluş hareketleri” diye yeni iki önemli karakteristik türün ortaya çıktığından bahsedilmiştir. Bu konuya paralel olarak tüm dinlerdeki “kurtuluş” düşüncesi ve inancı, tarihi şartlar ve fiziki durumlar baz alınarak detaylı bir şekilde açıklanmıştır. Her hâlükârda bu tip hareketlerde çok çeşitli etmenlerin rol oynadığı düşüncesine ve interdisipliner yaklaşımla daha sağlıklı ve sistematik çözümlemeyle değerlendirme yapmanın daha doğru olacağı konusuna vurgu yapılmıştır.

“Uygulamalı özel din sosyolojileri” çerçevesinde “İslamiyet üzerine bir din sosyolojisi” incelemesi başlığı taşıyan üçüncü bölümde ise İslamiyet üzerine uygulamalı din sosyolojisi örnek metinleriyle konu bütünleştirilmek istenmektedir. İslamiyet’in doğuşundan, toplumsal değişimine kadar pek çok konuya kısa başlıklarla değinilmiştir. Yine “Türk toplumunun dini yaşayışı üzerine bir din sosyolojisi incelemesi” başlığı adı altında Türk toplumunun dini yaşantısının tarihi, toplumsal, kültürel ve dini arka planıyla anlatılmaya çalışılmıştır.

Genel sosyoloji ile din bilimleri arasında köprü kurmaya çalışan din sosyolojisinin, sistemli bir şekilde gelişimini okuyucuya sunan kitap, sekülerleşme ve modernleşme diye bilinen iki büyük kavramın küresel değişim süreciyle batıdan başlayıp dünyanın diğer bölgelerine yayılan dinin modern toplumda giderek ortadan kaybolacağını öngören pozitivist, materyalist, evrimci ve tarihselci bakış açılarına karşı, sosyolojik ve fenomenolojik bakış açısıyla dini ve dini tecrübenin

özgünlüğünü duyarlı bir şekilde bütün indirgemeci yaklaşımlardan kaçınarak sağlıklı bir şekilde sunmaya çalışmıştır.

Sonuç olarak eserin, İslam'ın diğer dinlerden daha fazla toplumsal bir düzen kurma düşüncesi olduğundan yola çıkarak İslam sosyolojisine özel bir önem atfettiğini söylememiz mümkündür. Çalışmasında metodik bir duruşla nesnellliğini koruyan yazar, din sosyolojisi okurları için son derece kapsamlı ve vazgeçilmez bir başvuru eseri vücuda getirmiş ve İnsan yayınları, akademik çevre ve öğrencilerine hitap eden bu kitabı okuyucularıyla buluşturmuştur.